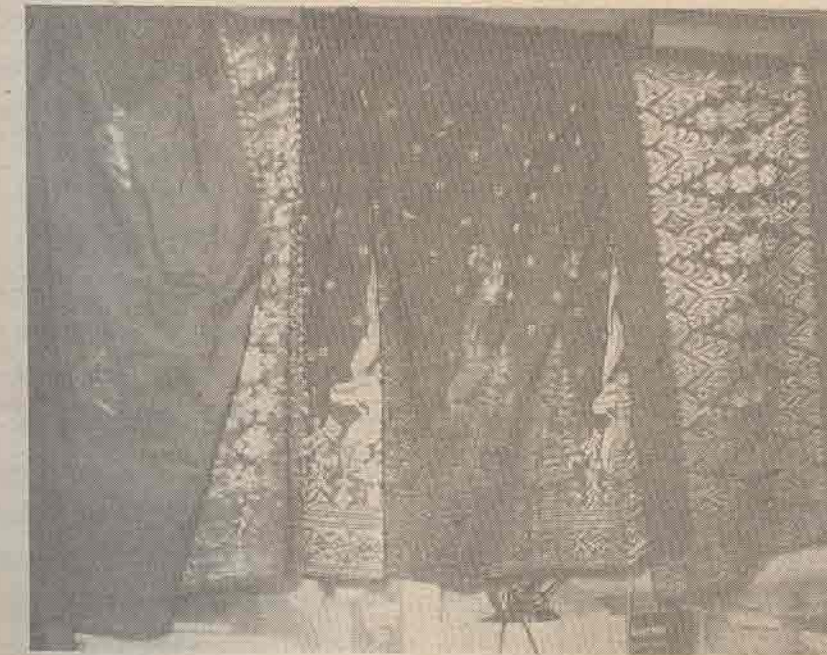

ผ้าในภาพได้รับความอนุเคราะห์

จากอาจารย์จิตติมา ระเด่นอาหมัด

ผ้าจวนตานี ผ้ายกตานี

อนันต์ วัฒนานิกกร

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่ถือกันว่าเป็นของจำเป็นที่ต้องมีต้องใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ นอกจากอาหารที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรม ทุกครัวเรือนจะได้รับการศึกษาถ่ายทอดวิชาการทอผ้า เพื่อให้สอยกันภายในครอบครัว ส่วนใหญ่ของครอบครัวไทย แม่บ้านและเด็กหญิงจะเป็นผู้รับภารกิจนี้ ดังคำว่า "เมื่อสร้างหน้านาผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก"

รุสมิแล 65

ของขวัญของฝากในสมัยนั้น ก็คงไม่ขาดเสื้อผ้าแพรพรรณ เพราะเมืองตานีสมัยอยุธยาเคยเป็นตลาดผ้าที่ยิ่งใหญ่ ผ้าอัตตลัด เข็มขาบ โหมดตาด ยามตานีจากเมืองสุหรัต เมืองดักกาในอินเดีย เปอร์เซีย แพร่ดี ๆ จากจีน เข้ามาจำหน่ายอยู่ดาษดื่น

โจรสลัดกวาน พูตจีนซึ่งเดินทางมาเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงกัมพูชา ในปี พ.ศ. 1839 กล่าวยกย่องหญิงไทยว่าเป็นผู้มีฝีมือในการเย็บชุดผ้า แม้กระทั่งชาวเงินละ (เขมร) ก็ยังต้องมาจ้างงานชาวไทยให้ช่วยปะชุดผ้าให้ ปีที่โจรสลัดกวานมาเยือนกรุงกัมพูชา ตรงกับยุคสุโขทัยกำลังรุ่งเรือง จีนได้บันทึกสภาพความเป็นอยู่ของชาวเมืองไว้ว่าหญิงไทยชอบ “นุ่งผ้าทำด้วยด้ายห้าสี บ้างก็ใช้ไหมทองทอยกดอก เวลานุ่งจะยกชายผ้าให้สูงกว่าพื้นดินสองสามนิ้ว”

ผ้าที่ไทยทอไทยใช้สมัยนั้น เห็นจะมีเพียงผ้าด้ายผ้าไหม ผ้าด้ายแกมไหม ส่วนที่จีนบันทึกไว้ว่า ชาวสุโขทัยนุ่งผ้าไหมทอง ผ้าดอก หรือที่เรียกว่า ผ้ายก คงเป็นผ้าที่มาจากต่างประเทศ เป็นของมีค่าหาได้ยาก คงจะใช้เฉพาะชาวรั้วชาววัง ขุนนางและเศรษฐี

สมัยอยุธยาและต่อมา เมืองไทยกลายเป็นตลาดผ้า พ่อค้าชาวอาหรับ เปอร์เซีย อินเดีย จีน และชาวยุโรป ต่างก็นำสินค้าผ้าของตนเข้ามาจำหน่ายตามเมืองท่า โดยเฉพาะที่เมืองตานีนั้น ได้ชื่อว่าเป็น “แหล่งรวมสินค้าผ้าไหมชั้นน่านอกเหนือจากกวาดั่ง” จึงเกิดมีผ้าแปลกแปลกชนิด มีชื่ออย่างเทศและไทยมากมายน เช่นผ้านุ่งซึ่งเป็นที่นิยม

กันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เพิ่งจะมาเลิกใช้ไปในปลาย สมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้แก่

- ผ้าที่ทอด้วยไหมล้วน ๆ เรียกว่า ผ้าไหม ถ้าทอยกเป็นดอกดวงแลดูเด่นด้วยไหมต่างสี เรียกว่า ผ้ายก

- ผ้าที่ทอให้มีลวดลายดอกดวงเต็มทั้งผืนผ้า เรียกว่า ผ้าปุม ดังโคลงอธิบายภาพคนไทย ของสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสว่า

“อัตตลัดพิลาคลื่อ สวมตน
ปุมนุ่งพัทธอแมง โอบอ้อม
รังสรรค์ศักดิ์สภณธ์ รจิตร์ โอ่อย
แสดงแห่งหอให้พร้อม เพรศพอ”

- ถ้าทอเกลี้ยง ๆ ไม่มีลาย เรียกว่า ผ้าม่วง ถ้าทอให้มีลวดลายที่เชิงผ้าเรียกว่า ผ้าม่วงเชิง

- ถ้าเป็นผ้าที่ทอด้วยไหมปนกับเส้นด้ายเรียกว่า ผ้าด้ายแกมไหม แต่ถ้าทอด้วย ด้ายล้วนไม่จำกัดสีเรียกว่า ผ้าพื้น

- ผ้าที่ทอประกอบด้วยเส้นลวดทอง เรียกว่า ผ้าทอง เพราะสีมันแลดูอร่ามเรืองเหมือนทองไปทั้งผืน ถ้าทอยกเป็นดอกเรียกว่า ผ้ายกทอง

- ผ้าลาย หมายถึงผ้าที่ทอเป็นลาย เป็นคา ตามแบบอย่างที่ช่างเขียนคิดขึ้น เช่น ผ้าลายอย่าง หมายถึงผ้าที่ทอตามอย่างลายที่ช่างเขียนหลวง ออกแบบส่งไปทอในต่างประเทศ เป็นสินค้าหลวง หรือใช้สอยในรั้ววัง แต่

บางท่านตีความหมายของคำว่า “ลายอย่าง” ว่าเป็นของที่ทำในต่างประเทศ ด้วยฝีมือและความคิดของตนเอง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อย่างเทศ” สุนทรภู่กล่าวถึงผ้าลายอย่างไว้ในหนังสือพระเอกกษัตริย์คอนอภิกษศรีสุวรรณกับนางเกษราว่า

พวกบัณฑิตคิษย์คชค์ดลยอย่าง
เที่ยวลากหางเดินข้ามตามถนน”

- ผ้านอกอย่าง ผ้าเลียนอย่าง หมายถึงผ้าที่เขียนลวดลายแบบลายไทย แต่ฝีมือไม่ทันเทียมของเดิม ลายขาดความอ่อนช้อยไม่สวยงาม อย่างไรก็ตามผ้านอกอย่างนี้ก็ยังคงอยู่ในประเทศ ผ้าผู้ดีมีสกุลนุ่งห่มกันอยู่ ดังปรากฏในวรรณคดีขุนช้างขุนแผนตอนศรีมัลลาคำแดงเข้าสู่พิธีสมรสกับพระจมีนไวยวรรณาคว่า

“ศรีมัลลาคัดหน้าเป็นนวลปราง
นุ่งลายนอกอย่างห่มสีจันทน์”

ผ้าที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นผ้าประเภทต้องห้าม โพร่ฟ้าข้ามแผ่นดินห้ามใช้นุ่งห่ม ดังข้อความในจดหมายเหตุโหรฉบับหลวงประมวลธรรักษ์ว่า

“จุลศักราช 1150 วอกศก ห้ามราษฎรขุนนาง มิให้ห่มผ้าสีต่าง ๆ จี กุดัน เกี้ยว กำไล เข็มขัด ประจำยาม แหวนลงยา กำไลหลังเจียด กำไลเท้า ทองลูกประหล่าลงยาผ้าปุมเชิงม่วง นุ่งตามฐานาศักดิ์ ขุนหมื่นนุ่งตรงทองแย ตาลมุก โพร่นุ่งบัวปอก เม็ดงาคอกสีส้ม ดอกเทียน ห้ามผ้าลายเป็นอันขาดทีเดียว”

อนึ่ง กฎหมายตราสามดวง ก็ได้ระบุไว้ว่า “สิ่งของมิกวรประดับเอามาทำเป็นเครื่องประดับคน ท่านว่าผู้นั้นทะนงองอาจ ท่านให้ลงโทษ 8 สถาน”

นางแก้วกิริยา เมื่อขุนแผนถูกพระ

พันนา สังกษอาญาจำคุกด้วยความช่วยเหลือของมื่นศรีเสาวรักษ์ราช และพัศดีช่วยปลุกกระท่อมทับภายในบริเวณหับเผยให้นางอาห้อยู่ใกล้ที่คุมขังขุนแผน เพื่อนางจะได้ปฏิบัติดูแลสามีอย่างใกล้ชิด ฐานะของนางก็เสมือนไพร่ จึงนุ่งเจียมห่มเจียม เหมือนไพร่ทั้งหลายคือ

**“นุ่งดาเล็ดง่ามผ้าผวย
ไม่ห่มห้วยด้วยระกายเป็นม้ายผ้า”**

พระราชกำหนดห้ามราษฎรนุ่งเจียมห่มเจียมเจ้านาย เห็นจะเลิกไปโดยปริยาย หลังจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชสวรรคต เพราะในรัชกาลที่ 2 กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ พระราชโอรสองค์โตในเจ้าจอมมารดาเรียม ได้รับมอบภารกิจให้ทรงกำกับการณ์กรมท่าและกรมวัง พระองค์ทรงแต่งหมู่เรือสำเภานำสินค้าออกและนำสินค้าเข้ามาขายเสียเอง ทำให้รายได้ของแผ่นดินเพิ่มพูนขึ้นจนเพียงพอที่จะนำมาจับจ่ายใช้สอย บำรุงบ้านเมืองในสมัยนั้นได้ จนสมเด็จพระบรมชนกนาถ ให้สมญานามพระองค์ว่า “เจ้าสัว”

เรื่องการท่าการค้าขายในรั้ววัง มีปรากฏเป็นข้อความอยู่ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างแต่งตัวไปแต่งงานกับนางพิมพิลาไลยความว่า

**“แล้วนุ่งยกอย่างดีมีราคา
เพิ่งซื้อหามาได้แต่ในวัง
ห่มสำนอย่างดีสีสะอาด
เข็มขัดคาดราคาว่าสิบชั่ง”**

ขุนช้างเศรษฐีเมืองสุพรรณ คงรำรวยชนิดที่เรียกได้ว่าอภิมหาเศรษฐีเหนือชั้นที่เดียว สังกษจากการแต่งตัวของแก่แต่ละครั้งจะต้องเป็นผ้ายกชั้นดี และแปลกพิสดารกว่าตัวละครอื่นใด เช่นตอนไปพึ่งเทศน์มหาชาติ ก็เลือกผ้า นุ่งแต่งอย่างชั้นแข็ง เพื่ออวดพิมพิลาไลยสาวที่ตนรักด้วยการ

“นุ่งยกลายกระหนกเหมมหงส์
เหมือนผ้าทรงใครใครหามีไม่”
เมื่อไปเป็นเพื่อนเจ้าบ่าวให้พลายแก้ว ก็ตกแต่งกายเสียเพริศแพร้วเกินกว่าผ้านุ่งเจ้าบ่าวเป็นไหนไหนด้วย

“ผ้ายกทองของพระยาละครให้”

พระยาละคร คือเจ้าเมืองนครหรือจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน แต่คำว่า “ละคร” เป็นชื่อเก่าของเมืองนี้ ซึ่งเรียกแตกต่างกันตามสำเนียงเจ้าของภาษาที่บันทึกชาวจีนเรียก “ตันมาลิ่ง” ต้นมาหลัง ในศิลาจารึกที่พบที่วัดเสมามือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียก ตามพริลลิ่ง หรือ ตามรลิ่งลัด ปัจจุบันชาวเมืองปัตตานียังคงเรียกเมืองนครศรีธรรมราชว่า “ลือมอ” ซึ่งเป็นคำสุดท้ายของชื่อเมืองในศิลาจารึกนั่นเอง แต่นิยมเรียกขานสั้น ๆ ว่า “ลือมอ” หรือ “ลิ่งล” ตามลักษณะนิสัยของชาวปัตตานีที่ชอบความรวดเร็วฉับไว ใครไปเที่ยวเมืองสงขลา หาดใหญ่ คงจะได้ยินเสียง คนทำขรถประจำทางร้องตะโกนว่า ซลา-ซลา-ใหญ่-ใหญ่ บอกจุดหมายปลายทางการเดินทางของเขา แทนที่จะเรียกขานนามเต็มของเมือง

ผ้ายกเมืองละครนี้ ยังเป็นที่สงสัยกันอยู่ว่า เป็นผ้ายกที่ทางเมืองนครทอขึ้นเอง หรือสั่งซื้อจากต่างประเทศเข้ามา เพราะมีหลักฐานปรากฏอยู่ในพงศาวดารก่ากึ่งกันอยู่ว่า เจ้าพระยานครฯ สั่งซื้อผ้ายกทองจากต่างประเทศเข้ามาถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าฯ แต่ในพงศาวดารเมืองสงขลา กล่าวว่า

“เมื่อศักราช 1139 (พ.ศ. 2320)

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) มีหนังสือให้กรมการ ออกมาเก็บเอาผู้หญิงช่างทอหูก และบุตรสาวกรมการ บุตรสาวราษฎรชาวเมืองสงขลา

พาไปเมืองนครศรีธรรมราชหลายสิบคน” แสดงว่าเมืองนครฯ ยังมีการส่งเสริมพัฒนาการทอผ้าอยู่ ซึ่งก็ไม่เกินวิสัยที่ชาวเมืองนครศรีธรรมราชจะทอผ้ายกขึ้นใช้เองได้

ผ้ายกหรือผ้าทองที่เป็นที่นิยมกันนั้น กล่าวกันว่าไม่มีของชาติใดสู้ของชาวเปอร์เซียได้ นายโยสเซนเดน ผู้แทนพ่อค้าชาวฮอลันดา เมื่อนำพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการจากเจ้าชายออเร็นจ์ มาถวายสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง พร้อมกับของกำนัลแก่ข้าราชการชั้นสูงในราชสำนัก ของที่นำมามอบให้แก่ขุนนาง ซึ่งฮอลันดาเรียกว่าผู้สำเร็จราชการ มีผ้าทองของเปอร์เซีย 1 ผืน ผ้ากำมะหยี่เปอร์เซีย 2 ผืน ผ้าไหม 10 ผืน” และคราวที่ฟอนฟลิต (วันวลิต) ได้ขอความช่วยเหลือจากออกญาพระคลัง เพื่อขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่คนฮอลันดาชื่อ โยสตุเวนส์ และนายดาเนียลจากอบเสน ซึ่งไปก่อการวิวาทกับข้าราชการของเจ้าชายพระองค์หนึ่ง ก็ได้ถวายของกำนัลเป็น “ผ้าแดงเนื้อดีเยี่ยม 12 ศอก ผ้ายกทองเปอร์เซียอีก 2 ผืน”

ยังมีผ้าอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่กล่าวขวัญกันมาแต่ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งเจ้าฟ้าหญิงกุณฑล นำเอาผ้าชนิดนี้ไปทรงนิพนธ์ไว้ในบทละครโอเนนาใหญ่หรือดาหลังความว่า

**“ผู้หญิงบรรจงเกศเกล้า
ผัดม่อ่งพักตร์ผ้านวดศรี
นุ่งจวนชวาทานี
ใส่เสื้อสอดสีจับตา”**

บทพระนิพนธ์ดังกล่าว ทราบเพียงว่าผ้าจวนชวาทานีเป็นผ้าที่ผู้หญิงชาวกรุงศรีอยุธยานิยมใช้กันในสมัยนั้น แต่หาทราบไม่ว่าเป็นผ้าประเภทใด

เนื้อผ้าสีสันลวดลาย คงงดงามตระการ
ตาไม่น้อย เจ้าฟ้าหญิงกุณฑลถึงได้นำ
มากล่าวไว้ในวรรณกรรมของพระองค์

จากการสืบสวนขุนน้ำขุนนาง
เก่า และชาววังชาววังในจวนผู้ว่าราช-
การเมือง (ที่ยังคงเหลืออยู่) บ้างก็ว่า
ผ้าจวนคานีเป็นผ้าด้ายแกมไหม บ้างก็
ให้เหตุผลอ้างอิงเชิงหลักภาษาว่า “จวน”
เป็นคำที่ออกสำเนียงเพี้ยนจากภาษาจีน
คือ “ต่วน” ซึ่งหมายถึง ไหม แพร ส่วน
คำว่า “คานี” นั้นตรงกับคำว่า “หนี่”
หรือ “หมี่” ที่แปลว่า “ด้าย-สำลี”

หนังสือคำให้การของขุนหลวง
วัดประดู่ทรงธรรม ได้กล่าวถึงสินค้าเสื้อ
ผ้าแพรพรรณ ที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาด
กรุงศรีอยุธยาครั้งนั้นว่า “ย่านตลาด
ท่าทรายมีร้านขายผ้าสมปัก เข็มปุมผ้า
ใหม่ ผ้าจวนต่าง ๆ” เอกสารที่กล่าวนี้
ช่วยให้ความรู้เรื่องผ้าจวนคานีเพิ่มขึ้น
คือผ้าจวนมีหลายชนิด อาจจะเป็นผ้า
ที่ทอด้วยไหม หรือด้ายแกมไหม ที่
มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดัง
เช่น ผ้าปาเต๊ะของอินโดนีเซียในปัจจุบัน
จึงได้ชื่อว่า “จวนชาวคานี” อันเป็นแหล่ง
ผลิตของผ้าประเภทนี้

หนังสือบันทึกความรู้ต่าง ๆ
เล่ม 2 ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา-
นริศรานุวัดติวงศ์ และพระยาอนุมา
ราชชนว่าผ้าจวน “เป็นผ้าไหมที่มีสี
อื่นแซมเป็นริ้วอย่างคดกริชไปตาม
ยาวของพื้นผ้า”

นอกจากผ้าจวนแล้ว เมืองคานี
ยังได้ชื่อว่ามีฝีมือในการทอผ้าอีก
ด้วย หลักฐานในเสภาขุนช้างขุนแผน
ซึ่งผู้ร่วมพระราชนิพนธ์เป็นคนร่วม
สมัยอยุธยา นำประสมกรรมมาเขียนไว้
ในตอนนางศรีประจัน แต่งตัวไปฟัง
เทศน์มหาชาติที่วัดป่าเลไลยก์ ก็ว่า

68 รุสมิแล

“ลว่าฝ้ายกตานิหม่ดอกคำ
ถูกสาวห้วเราะวันแม่เอ๋ย
ช่างไม่อายเลยเห็นผัดล้า
ครั้นศรีประจันมองร้องกรรม
กรรม

ผัดผ้าตารางคำหม่ขาม้า”
มองภูมิหลัง จะเห็นได้ว่าเมือง

คานีกับศรีอยุธยามีความสัมพันธ์กันมา
ช้านานจากเอกสารสะยาเราะห์เมืองคานี
กล่าวว่า ชาวเมืองโกตามลไยโยะเคยไป
ช่วยพระเจ้าอุทองสถาปนากกรุงศรีอยุธยา
และในสมัยต่อมาเมืองคานีก็อยู่ใน
ข่ายขอบรัฐเสมาสยามประเทศในรูป
แบบบรรณาการตลอดมา มีการส่ง
ดอกไม้ทองเงินและของกำนัล ของ
ฝากเป็นที่ระลึกแก่ขุนนาง และเชื้อพระ-
วงศ์ที่สนิทชิดชอบเป็นประจำ

ของขวัญของฝากในสมัยนั้น
ก็คงไม่ขาดเสื้อผ้าแพรพรรณเพราะ
เมืองคานีสมัยอยุธยาเคยเป็นตลาดผ้าที่
ยิ่งใหญ่ ผ้าอัดตลัด เข็มขาบ โหมด
คาด ขามคานี จากเมืองสุหรัต เมืองดัก-
กาวินอินเดีย เปอร์เซีย แพรดี ๆ จาก
จีนเข้ามาจำหน่ายอยู่ดาษดื่น

ภายในวังหรือจวนเจ้าเมืองสมัย
นั้น ก็ใช้จะไร้ผู้คนที่มีฝีมือชำนาญ
การช่างต่าง ๆ ดังปรากฏหลักฐาน
เครื่องทองรูปพรรณ ภาชนะทอง
เหลือง ที่ยังหลงเหลืออยู่เป็นประจักษ์
พยาน ตลอดถึงผ้าที่ทอใช้สอยกันตาม
ชนบท ผ้าปะลาหัง ที่ทำด้วยผ้าแพร
ย้อมสีเป็นดอกดวงเด่นตรึงตา ผู้หญิง
นิยมใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ไครมาเยือนคานี
สมัยนั้น มักจะซื้อติดไม้ติดมือไปเป็น
ของขวัญของฝากคนโน้นและนอกบ้าน
ไม่ขาด เพิ่งจะเลิกทำไปในสมัยพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าฯ นี้เอง เชื่อว่าเสื้อ
ผ้าแพรพรรณ ที่นำไปเป็นของขวัญของ

ฝากขุนนางและเชื้อพระวงศ์ คงจะเป็น
ผ้าที่ทอไปจาก “วังหรือจวน” เจ้าเมือง
จึงได้ชื่อผ้าว่า “จวนคานี” และผ้า
“ยอกคานี” เช่นเดียวกับผ้ายอกเมืองละคร
ที่กล่าวแล้ว ดังจะเห็นได้จาก...

เมืองกลันตันก่อนที่ไทยจะยกให้
อังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนกับคนไทย
จำนวนหนึ่งที่ไปจับทะเลเขียน เป็นคนใน
บังคับอังกฤษมาขึ้นกับศาลไทยธรรมดา
ไม่ต้องขึ้นศาลต่างประเทศ ภายในวังของ
เจ้าผู้ครองนครก็ยังมีกรทอผ้าจำหน่าย
กันอยู่ ดังข้อความตอนหนึ่งในหนังสือ
ชีววิวัฒน์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีฯ
ทรงนิพนธ์ไว้ว่า “สิ่งของที่ขายอยู่ใน
เมืองเป็นต้นว่า ผ้าม่วงไทยผืนละ ๘
เหรียญ ผ้าโสร่งใหม่ตั้งแต่ ๓ เหรียญ
ถึง ๕ เหรียญ ถ้าผ้าทอมาจากในวังเป็น
อย่างดี ราคาตั้งแต่ ๘ เหรียญถึง ๑๐
เหรียญ”

ผ้ายอกคานี เป็นผ้าที่ทอด้วยไหม
จากประเทศจีนและใช้เส้นลวดทองเงิน
จากอินเดีย เปอร์เซีย ทอยกเป็นลวด
ลายด้วยฝีมือช่างท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่นิยม
กันแพร่หลาย

จากการสอบถามชาวบ้านกรือชะ
บ้านต้นหยงลูโละ บริเวณท่าเรือเมืองคานี
ในอดีต ถึงสาเหตุที่ต้องเลิกทอ เลิกใช้
ผ้าพื้นเมืองก็พอจะสรุปได้ว่า การช่าง
ฝีมือเราไม่ด้อยไปกว่าชนชาติใด แต่เรา
ขาดผู้ผลิตวัตถุดิบ ต้องซื้อเส้นไหม
เส้นลวดทองเงินจากต่างประเทศ และ
ถูกพ่อค้าคนกลางขายเส้นไหม ลวดทอง
เงิน และรับซื้อ ผ้าเขาเปรียบ ราคา
ของผ้าที่ผลิตออกมามีต้นทุนจึงสูงกว่า
ผ้าที่ผลิตจากต่างประเทศ เลยต้องเลิก
กิจการ

¹ โกตามลไยโยะ เป็นนามชื่อเมืองเก่าลง
เมืองคานี